

Falchs

29

Grup de divulgació
de la història de Fals

ASSOCIACIÓ
CULTURAL
RECREATIVA

FULLS DE DIVULGACIÓ DE LA HISTÒRIA DE FALS

AGOST 2006, NÚMERO 29

La Caseta de Boixeda

Aquesta casa sembla tenir un origen diferent de la resta de les cases del poble. No va ser producte de l'establiment d'un tros de terra, sobre el qual un pagès hi edificava la seva casa, sinó que més aviat tot sembla indicar que l'amo del mas Boixeda la va fer construir, pagant ell les obres, per posar-hi un masover o un llogater. Per determinar la data de construcció tenim dos indicis que es complementen. Per una banda, en el capbreu de 1791 encara no hi constava aquesta casa, i per altra banda, la llinda de la finestra del primer pis té una data incompleta. La pedra és de mala qualitat i una part de la superfície s'ha descrostat, però es pot veure que les dues primeres xifres són un 1 i un 7, i la darrera un 4. Amb tot això, podem afirmar amb certesa que la Casa Nova de Boixeda o Caseta va ser feta l'any 1794.

Durant gairebé dos segles va viure-hi una família que portava el cognom Massana. No hem pogut establir cap relació entre ells i la família dels amos del mas Massana, no obstant això, és probable que procedeixin d'una branca lateral. Els primers van ser l'Anton Massana i la seva muller Maria Soler, a qui va succeir un fill seu, l'Agustí Massana Soler, nascut aproximadament el 1820. L'Agustí es va casar el 1845 amb Antònia Sala Clotet, natural del lloc de Sant Llorenç, prop Bagà. Van criar sis fills, tres de cada gènere. El seu fill gran va ser el Josep Massana Sala, i d'ell sabem que menava diverses vinyes i terres de l'heretat Boixeda. El 1874, Josep Galí li va fer una cessió a rabassa morta d'un tros de 8 quarteres. Segons el contracte, el parcer havia de tenir plantats els ceps abans de sis anys. Els tractes eren a la quarta, com de costum, amb alguns matisos: «...debiendo llevar toda la vendimia a sus costas a la casa del Manso Boixeda, y el estableciente despues de haberse cobrado su cuarta parte entregará al adquiriente por cada veinte arrobas de vendimia limpia que le correspondan de las traídas al lagar, una carga de vino claro del que saldrá de la canella al tiempo de trasegar que será por todo el mes de noviembre, y si pasado dicho mes el adquiriente no pasará a recoger el vino al mismo perteneciente, perderá dos porrones de vino por cada día que tardará a ir a recogerlo...»

El 1889 l'amo va cedir més terres al seu masover, amb uns tractes diferents. Li va cedir l'anomenat Camp de la

Font, d'una superfície de 8 a 10 quarteres, i compost de una bona part d'hort de regadiu, vinya, olivar, i la resta sembrat. L'hort i les olives anaven a mitges, mentre que els raïms i els cereals a la quarta. En el contracte hi ha uns apartats que regulen les obligacions de l'amo i el masover en el cas que Boixeda fos la casa encarregada d'organitzar el repartiment del panellet de l'aplec del Grau. La feina d'arreglar el gra, casa per casa, anava a càrrec del masover, i la feina de pastar i coure els panets anava a càrrec de l'amo. El 1894 es van fer obres de certa consideració a la Caseta i l'amo de Boixeda va pagar 280 pessetes al seu estadant per pagar als paletes. La fil·loxera va matar els ceps, però els pagesos no es van desanimar, i el 1899 el propietari de Boixeda va fer un nou establiment a Josep Massana perquè plantés una vinya nova amb peus americans. Els temps havien canviat i ja no era un contracte de rabassa, de durada il·limitada, sinó un arrendament per 60 anys. A més de la quarta part, el parcer havia de pagar un tant per quartera i una pesseta per cada premsada que fes amb la premsa de Boixeda.

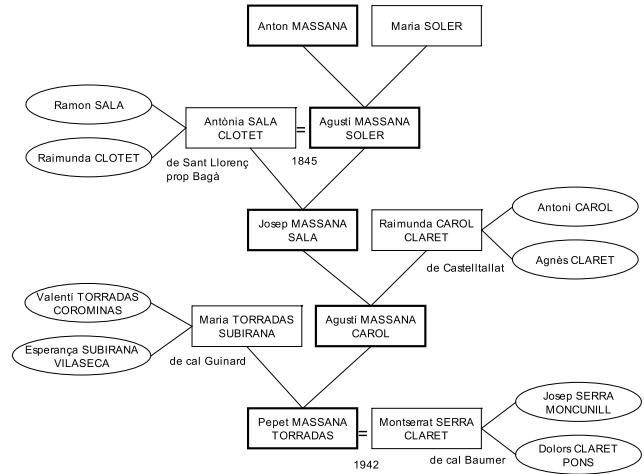
Vista general

Josep Massana va casar-se amb Raimunda Carol Claret, de Castelltallat, i va tenir quatre fills, dits Agustí, Sebastià, Maria i Ramona. Es "vox populi" que la família va passar per dificultats econòmiques extremes, i en un dels moments més apurats, el Josep va tenir la pensada de sostreure una gallina d'un corral aliè. Aquesta feta, real o suposada, va fer que la casa rebés el malnom de cal Gallinot, nom amb què molta gent la coneix encara. La Raimunda va morir el 1921, als 64 anys, i el Josep ho va fer el 1927, als 80 anys. Llavors va quedar al davant de la casa l'Agustinet Massana, que estava casat amb Maria Torradas Subirana,

de cal Guinard. Del matrimoni en van resultar tres fills barons, el Josep, el Cosme i el Vicenç, i una noia, la Carme.

A la Caseta s'hi estava també el Sebastià Massana, casat i amb dos fills, fins que aquest va morir essent bastant jove. L'Agustinet va seguir conreant les peces de l'heretat Boixeda que li van traspasar els seus avantpassats. Treballava molt al llarg de l'any i quan arribava l'hora de la verema collia bastant raïm. Així per exemple, segons la comptabilitat de Boixeda, la producció de l'any 1939 va ser de 5.668 kg a la Vinya Nova i 4.725 a la Vinya del Camp. Fet el repartiment, les tines de l'Agustí contenien 7.770 quilos i les de Boixeda 2.623.

Les famílies del cal Baumer i de la Caseta van protagonitzar un enllaç doble; la Carme va casar-se amb Josep Serra, a la vegada que el Josep ho feia amb la Montserrat Serra. El Josep o Pepet Massana i la seva muller només van tenir una única filla, a qui van posar Carme com la tieta. Quan va tenir edat, la Carme es va casar i va anar a viure en una casa pròpia a Sant Joan. Els pares van continuar vivint a la Caseta fins que es van fer massa vells i van prendre el determini d'anar a viure a casa de la filla i el gendre. Van tancar la porta per darrera vegada i van dur la clau a la mestressa de Boixeda. Això va passar cap el any 1990, dos cents anys i cinc generacions després de què s'instal·lessin els primers Massana a la Caseta.

Des de llavors la casa ha estat intermitentment llogada a diverses persones, però les estades han estat en general de curta durada. Els primers dos anys s'hi va estar Núria Botifoll, de Sant Joan, després l'Antoni Bascompte, també de Sant Joan. Llavors va estar uns anys sense ningú, però després de fer-hi algunes obres va estat novament llogada una curta temporada a un home que tenia cavalls. Actualment s'hi està el Marc Sánchez Carbó, natural de l'Espluga de Francolí, el qual es guanya la vida ferrant cavalls, essent una de les poques persones del país que exerceix aquest antic ofici.

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.